

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ

DÜNYA SU GÜNÜ “Suyun Aktığı Yerde Eşitlik Yeşerir”

Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilen Dünya Su Günü, suyun sürdürülebilir yönetimine dikkat çekmek ve herkes için güvenli suya erişim hakkını vurgulamak amacıyla her yıl 22 Mart’ta kutlanmaktadır. 2026 yılının teması olan “Su ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği – Suyun Aktığı Yerde Eşitlik Yeşerir”, suya erişim ve kullanım süreçlerinde ortaya çıkan eşitsizliklere dikkat çekmektedir (1).

Bu tema, su ve sanitasyon hizmetlerine erişimdeki sorunların yalnızca altyapı yetersizliklerinden değil; aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri, kısıtlayıcı sosyal normlar, yetersiz temsiliyet ve sistemik eşitsizliklerden de kaynaklanabildiğini vurgulamaktadır (1,2). Su krizi tüm insanları etkilemekle birlikte, kadınlar ve kız çocukları bu durumdan orantısız şekilde etkilenmektedir. (2).

2025 yılı itibarıyla dünya genelinde her dört kişiden biri hâlâ güvenli içme suyuna erişememektedir. Suyu erişimdeki bu eşitsizlikler, özellikle kadınlar, çocuklar ve kırsal bölgelerde yaşayan nüfus üzerinde daha belirgin olup, bu grupların hastalık ve sosyal dışlanma riskini artırmaktadır (3). Ülkemizde hanelerin büyük çoğunluğu iyileştirilmiş su kaynaklarına erişebilmektedir; kentlerde bu oran %98, kırsalda %96’dır. Bununla birlikte kırsaldaki konutların %2’sinde içme suyu ev veya bahçe içinde bulunmamakta ve suya erişim 30 dakikadan uzun sürebilmektedir (4).

Dünya genelinde suya erişim yetersizliği, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle yakından ilişkilidir. Su temini çoğu zaman kadınlar ve kız çocuklarının sorumluluğunda olup, bu durum onların eğitim, çalışma ve dinlenme olanaklarını kısıtlamakta, güvenlik risklerini artırmakta ve sağlıklarını olumsuz etkilemektedir (2,3,5,6). Yetersiz su ve sanitasyon koşulları, kadınların bakım yükünü artırırken ergen kızların menstrüel hijyen yönetimini zorlaştırmakta; enfeksiyonlar ve üreme sağlığı sorunları gibi ciddi sonuçlara yol açabilmektedir (7–9). Aynı zamanda sağlık kuruluşlarında suya erişimin yetersiz olması ve genel olarak hijyen koşullarının sağlanamaması, özellikle anne ve çocuk sağlığı açısından önemli riskler doğurmakta; küresel ölçekte her gün çok sayıda çocuk bu nedenle yaşamını yitirmektedir (10). Bu eşitsizlikler, büyük ölçüde su kaynakları üzerindeki artan baskı ve su kıtlığı ile ilişkilidir.

Türkiye, su stresi altındaki ülkeler arasında yer almakta; bu küresel eğilimin etkilerinin somut biçimde hissedildiği ülkelerden biri olarak değerlendirilmektedir (11). Günümüzde Türkiye’de suya ilişkin temel sorun, erişimden ziyade özellikle kentsel alanlarda su kesintileri, artan su kıtlığı riski ve suyun kalitesi ile kimyasal güvenliğine ilişkin

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ

belirsizliklerdir. Bu durum; artan nüfus ve kentleşmeye bağlı su talebindeki yükseliş, su kaynaklarının sınırlılığı ve yağış rejimindeki değişikliklerle giderek belirginleşmektedir. Bu koşullar, özellikle kırsal bölgelerde yaşayan insanlar ve mevsimlik tarım işçileri gibi risk gruplarının suya erişimini daha da zorlaştırmakta ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini daha görünür hâle getirmektedir (6). Yağış azalmasına bağlı olarak tarımsal üretimde yaşanan düşüş, bu gruplar için gıda güvenliğini tehdit ederken, özellikle kadınlar ve çocuklar bu süreçten daha fazla etkilenmektedir (12). Afetler ise mevcut eşitsizlikleri daha da derinleştirmekte; 2024 yılı itibarıyla deprem sonrası konteyner kentlerde yaşamını sürdüren yaklaşık 675.000 kişinin güvenli su ve hijyen hizmetlerine erişimde güçlük yaşadığı, bu durumun özellikle kadınlar ve kız çocukları üzerinde daha ağır sonuçlar doğurduğu bildirilmektedir (13).

Bu kırılganlıkları daha da derinleştiren temel etkenlerden biri iklim değişikliğidir. İklim değişikliği su krizini derinleştirerek toplumsal cinsiyete bağlı eşitsizlikleri de artırmaktadır. Aşırı sıcak dalgaları, kuraklık ve sel gibi olaylar, biyolojik ve sosyoekonomik nedenlerle kadınları daha fazla etkilemektedir. Türkiye’de sıcaklık artışı ve yağış rejimindeki değişiklikler sel ve kuraklık riskini artırmaktadır (14). Türkiye’nin iklim değişikliğini en yoğun hisseden Akdeniz ülkeleri arasında yer alması ve 2024–2025 yıllarının son 65 yılın en kurak dönemleri olarak kaydedilmesi bu durumu açıkça ortaya koymaktadır (15). Bu süreçte aşırı hava olayları, özellikle kadınlar ve gençler açısından üreme sağlığı dahil olmak üzere çok boyutlu sağlık ve eşitsizlik riskleri doğuran önemli bir halk sağlığı sorunu haline gelmektedir (16).

Kadınlar su krizi ile ilgili karar alma, liderlik ve temsil süreçlerinde yeterince yer almamaktadır. Oysa su krizinin etkilerinin azaltılması ve daha adil çözümler geliştirilmesi için kadınların karar alma mekanizmalarına katılımının artırılması ve liderlik rollerinin güçlendirilmesi gerekmektedir (17). Kadınların ve gençlerin değişen çevresel ve toplumsal koşullar karşısında sağlık haklarını koruyabilmeleri ve dayanıklılık geliştirebilmeleri için güçlendirilmesi önem taşımaktadır (16).

Su yönetimi ve iklim politikaları geliştirilirken kimseyi geride bırakmama ilkesi gözetilmeli; toplumsal cinsiyet eşitliği bu süreçlerin temel bileşenlerinden biri olarak ele alınmalıdır. Bu kapsamda, toplumsal cinsiyete duyarlı veri sistemlerinin geliştirilmesi, üreme sağlığı konularının iklim ve su politikalarına entegre edilmesi ve finansman mekanizmalarının kadınlar ile diğer kırılgan gruplara ulaşacak şekilde düzenlenmesi önemlidir (16).

Aynı zamanda, kentsel su yönetiminde şebeke kayıplarının azaltılması, alternatif su kullanım yöntemlerinin yaygınlaştırılması ve su kaynaklarının korunmasına yönelik bütüncül politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Su yönetiminde siyasi iradenin güçlendirilmesi, kurumsal ve yasal düzenlemelerin geliştirilmesi, kadınların katılımını destekleyen mekanizmaların oluşturulması, veri temelli izleme sistemlerinin kurulması, eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve sektörler arası koordinasyonun artırılması gerekmektedir (18).

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ

Dünya Su Günü, su ve toplumsal cinsiyet eşitliği temasının yalnızca küresel bir söylem değil, aynı zamanda Türkiye için de giderek önem kazanan bir politika alanı olduğunu hatırlatmaktadır. Kadınların söz sahibi olduğu, eşit temsil edildiği ve herkes için güvenli su ve sanitasyon hakkının sağlandığı bir gelecek, ancak bu bütüncül yaklaşımın hayata geçirilmesiyle mümkün olacaktır.

HASUDER Çevre Sağlığı Çalışma Grubu ve HASUDER Toplumsal Cinsiyet Kadın ve Üreme Sağlığı Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır.

Kaynaklar

1. United Nations. World Water Day 2026—Peace, dignity and equality on a healthy planet. <https://www.un.org/en/observances/water-day-new/background-new>. (Erişim tarihi: 24 Mart 2026)
2. UNICEF USA. (2026). World Water Day. <https://www.unicefusa.org/what-unicef-does/childrens-health/water/world-water-day> (Erişim tarihi: 17 Mart 2026)
3. Maryanne, B. (2025). 1 in 4 worldwide still lack access to safe drinking water. UNICEF USA. <https://www.unicefusa.org/stories/1-4-worldwide-still-lack-access-safe-drinking-water> (Erişim tarihi: 17 Mart 2026)
4. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2018). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018. https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/2018%20TNSA/TNSA2018_ana_Rapor_compressed.pdf (Erişim tarihi: 18 Mart 2026)
5. UN Women. (2026). Executive director's message for World Water Day. <https://www.unwomen.org/en/news-stories/statement/2026/03/un-women-executive-directors-message-for-world-water-day> (Erişim tarihi: 17 Mart 2026)
6. Meeuwisse, S., Elliott, S. J., Bennett, A., & Kapoor, V. (2024). Water fetching and musculoskeletal health across the life-course in Sub-Saharan Africa: A scoping review. PLOS Global Public Health, 4(9). <https://doi.org/10.1371/journal.pgph.0003630>
7. World Bank Group. (n.d.). Menstrual health and hygiene. <https://www.worldbank.org/en/topic/water/brief/menstrual-health-and-hygiene> (Erişim tarihi: 17 Mart 2026)
8. UNICEF. (2025). Progress on household drinking water, sanitation and hygiene 2000–2024: Special focus on inequalities. <https://data.unicef.org/resources/jmp-report-2025/> (Erişim tarihi: 17 Mart 2026)
9. UNICEF USA. (n.d.). The water burden. <https://www.unicefusa.org/what-unicef-does/childrens-health/water-sanitation/safe-water-projects/girls-water-burden> (Erişim tarihi: 17 Mart 2026)

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ

10. World Health Organization (WHO) & UNICEF. (2022). Progress on household drinking water, sanitation and hygiene 2000–2022. https://www.unwater.org/sites/default/files/2023-07/jmp-2023-wash-households-launch-version_0.pdf (Erişim tarihi: 17 Mart 2026)
11. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ). (n.d.). Toprak su kaynakları. <https://www.dsi.gov.tr/sayfa/detay/754> (Erişim tarihi: 17 Mart 2026)
12. SURKAD. (2026). İklim değişikliği ve Türkiye’de son aylarda yaşanan kuraklığın gıdaya erişim üzerindeki etkileri. <https://surkad.org.tr/bulten/iklim-degisikligi-ve-turkiyede-son-aylarda-yasanan-kurakligin-gidaya-erisim-uzerindeki-etkileri/> (Erişim tarihi: 18 Mart 2026)
13. UNICEF. (2024). UNICEF Türkiye annual report 2024. <https://www.open.unicef.org> (Erişim tarihi: 18 Mart 2026)
14. OECD. (2019). OECD environmental performance reviews: Turkey 2019. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-environmental-performance-reviews-turkey-2019_9789264309753-en.html (Erişim tarihi: 18 Mart 2026)
15. İklim Haber. (2024). 2025 su yılı Türkiye için tarihi bir kuraklık dönemi olarak kayıtlara geçti. <https://www.iklimhaber.org/2025-su-yili-turkiye-icin-tarihi-bir-kuraklik-donemi-olarak-kayitlara-gecti/> (Erişim tarihi: 18 Mart 2026)
16. UNFPA. (2024). İklim krizi: Demografi ve üreme sağlığına etkisi. <https://turkiye.unfpa.org/tr/news/iklim-krizinin-demografi-ve-ureme-sagligina-etkisi> (Erişim tarihi: 18 Mart 2026)
17. United Nations. (2026). World Water Day 2026. <https://social.desa.un.org/world-summit-2025/blog/world-water-day-2026> (Erişim tarihi: 17 Mart 2026)
18. UN Women. (2025). Mainstreaming gender equality in water resources management: Global status and 7 pathways to progress. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2025/03/policy-brief-mainstreaming-gender-equality-in-water-resources-management> (Erişim tarihi: 18 Mart 2026)